

PERE CATALÀ I LES ASSEMBLEES INTERCOMARCALS D'ESTUDIOSOS

Josep M. Domènech i Fargas

Pere Català i Roca va néixer a Valls el 1923, però pels volts de l'any 1930 la família, composta pels pares, dos nens i una nena, es traslladà a Barcelona. Ja d'infant, el noi trobà a casa seva una bona llavor de catalanitat. El seu pare, Pere Català i Pic, molt cultivat i gran patriota, fou dels primers grans fotògrafs de l'escola catalana; dels seus ensenyaments professionals en seguiren l'ofici els dos nois: el gran, Francesc, ja mort, potser més conegut com a fotògraf perquè va excel·lir més en la il·lustració de llibres, i l'altre, Pere, que en l'aspecte artístic, tot i que també ha il·lustrat molts llibres, s'ha dedicat més a la fotografia comercial i industrial al costat del seu pare i al retrat espontani de personalitats, a part d'un gran nombre de fotografies que investiguen l'aspecte geogràfic, folklòric i històric del nostre país i en deixen testimoni.

Sempre el trobareu amb la màquina fotogràfica penjada al coll i, si no, discretament, amb la petita màquina a la butxaca, com si fos un carnet de notes per aprofitar el moment o l'anècdota, cultivant-se ell mateix, amb les tradicions de cada poble, les danses, els balls, i sempre amb el sentit de l'alta cultura catalana, ja que cultivar aquests valors de l'esperit és fer el catalanisme autèntic. I amb el seu pare ja donà també els primers passos del gran acostament cultural amb l'Alguer, que ell ha sabut continuar i ampliar a bastament.

L'aspecte de Pere Català és d'una gran senzillesa i cordialitat i, qui el coneix poc, no diria mai que darrere aquella humil simplicitat s'hi amaga una personalitat gegantina. L'any 1955 obtingué el Premi Ciutat de Barcelona de fotografia, l'any 1985

li fou concedida la Creu de Sant Jordi, el 1999 li fou atorgat el Títol d'Honor de la Ciutat de Valls, i l'any 2000 fou destacat amb un dels premis Jaume I d'Acció Cívica de la Fundació Jaume I, i tot això entre altres guardons importants que deixem d'esmentar. Això ja passa amb els savis: una aparença humil, una manera de fer senzilla, una ment preclara i un cor immens.

Per sobre de tot Pere Català és un investigador. Són nombrosos els treballs que ha fet sobre les èpoques medieval i moderna, sobre diferents temes monogràfics, molts dels quals publicats, i també estudis colombins i del fet casteller, però allò que és molt important és que ens està deixant veritables obres de consulta.

Ell sempre parla de la gran amistat i la mestria que li va professar el seu gran amic l'eminent geògraf Josep Iglésies: amb ell redactaren la important *Enciclopèdia de l'excursionisme*, en dos volums, publicada l'any 1964, i que serveix de base a altres autors per a moltes altres obres. Una altra de les obres que el consagren són els sis volums de la monumental obra *Els castells catalans*, que tot i ser una tasca col·lectiva, sense ell no hauria pas arribat a veure la llum, ja que n'ha estat el promotor, qui n'ha buscat les col·laboracions, qui n'ha redactat bona part del text i qui n'ha fet quasi la totalitat de les il·lustracions, sense oblidar aquella part tan delicada d'anar preparant el dia a dia de l'edició en una tasca de tants anys. Aquesta obra, on hi figura tant la història dels castells com la dels seus posseïdors, és una eina de consulta de primera mà, tampoc no superada.

Entre les obres històriques destaca el voluminós treball *El virrei Comte de Santa Coloma*, premiat per la Fundació Salvador Vives i Casajuana: una visió objectiva i crítica d'un episodi important de la guerra dels Segadors vista en aquella mateixa època. És com si fos la seva tesi doctoral.

Mestre Iglésies, que era com Pere Català anomenava l'erudit Josep Iglésies i Fort, que l'any 1950 promogué la creació de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos i que des de feia temps ja era amic de l'editor Rafael Dalmau, sogre de Pere Català, aviat s'adonà de la vàlua del jove vallenc, i de la mà del sogre l'anà introduint en el cenacle cultural que se celebrava a la seva casa del passatge Permanyer de Barcelona, on hi residia també el Dr. Eduard Fontserè, pare de Maria Fontserè, muller de Josep Iglésies, on es feien les reunions de l'Institut d'Estudis Catalans i moltes altres sessions d'alta cultura catalana organitzades pel matrimoni Iglésies en època no gens fàcil.

En unes reunions en aquella casa es gestaren les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos i s'hi celebraren moltes de les reunions de la Comissió Permanent, formada per un conjunt de personalitats, en les quals el jove Pere Català algunes vegades hi era invitat.

Així doncs, ben aviat, trobem Pere Català immers en l'organització de les assemblees i l'any 1964 el trobem inscrit en la setena assemblea, la de Banyoles, acompanyat del seu pare, Pere Català i Pic, i del seu sogre, Rafael Dalmau i Ferreres, amb el qual també assistí a l'assemblea següent l'any 1966 a Montblanc. Ben aviat forma part de la Comissió Permanent i d'una manera quasi constant assisteix a totes

les assemblees. Només falla alguna vegada quan l'assemblea coincideix amb la festa de Santa Úrsula —la festa major de Valls—, però tot i això, algun any, com l'any 1996, per esmentar només un exemple, sacrifica la festa major per poder ser a Morella a l'Assemblea d'Estudiosos i pronunciar el magnífic discurs d'agraïment i de resposta al de benvinguda que féu el president de la Diputació de Castelló, discurs que tots els assistents encara recorden i dels qual la premsa castellonenca en fa un gran ressò.

Aquest discurs el fa en la seva condició de màxim representant de la Comissió Permanent, ja que l'interès demostrat durant tota la vida per les Assemblees d'Estudiosos i la seva gran talla d'investigador i estudiós, feren que l'any 1993, quan el president de la Comissió Permanent de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos d'aleshores, Joan Ainaud i de Lasarte, un parell d'anys abans de morir, renuncià a la presidència per malaltia i calgué reelegir un nou president, fos nomenat per unanimitat Pere Català i Roca per exercir la dita presidència, càrrec que anteriorment havien ocupat successivament Agustí Duran i Sanpere, Antoni Bergós i Masó, Josep Iglésies i Fort i el citat Joan Ainaud i de Lasarte.

Pere Català, com a estudiós, presenta diversos treballs a les diferents assemblees, algun dels quals és possible que no siguin inclosos en la seva bibliografia, perquè encara n'hi ha que estan pendents de publicar, ja que no s'ha editat el volum corresponent, així que aquí els anotarem tots:

- Una ponència a l'assemblea de Besalú:
 - “Ximena, peça matrimonial decisiva” (1997)
- Catorze comunicacions de temàtica ben diversa a diferents assemblees:
 - L'Hospitalet de Llobregat: “Expressions medievals del Baix Llobregat” (1986)
 - Granollers: “Debat mèdic a Granollers, fa tres-cents anys” (1987)
 - Puigcerdà: “Apunts sobre el comerç de Puigcerdà amb Sicília (segle xv)” (1988)
 - Tres a Valls i Vila-rodona: “Una línia familiar de poblament del Valls inicial: els Vilagrassa” (1989), “El vallenc Pere Català i Pic, artífex del «primer creuer a l'Alguer» (1960)” (1989) i “Els Xiquets de Valls, motiu del primer reporterisme fotogràfic a Catalunya” (1989)
 - Tremp: “La circumstància històrica del retaule d'Abella de la Conca” (1990)
 - Amposta: “Dues notícies de fa cinc-cents anys” (1991)
 - Encamp: “Entorn dels castells medievals de les valls d'Andorra” (1993)
 - Morella: “Monsenyor de Morella (apunts d'una traïció)” (1996) i “Dos apunts d'història morellans (s. xv)” (1996)
 - Sant Cugat del Vallès: “Auro-invento, topònim limítrof amb propietat santcugatena” (1998)
 - Martorell: “Esmements de Martorell en el Dietari de Jeroni Pujades (s. xviii)” (2000)

- Sant Vicenç de Castellet: “El nom del riu Llobregat en documents dels segles IX-X (2001).

Ben bé, per Pere Català, les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos són una manifestació més de la seva fidelitat al país que el va veure néixer; és ben evident la seva generositat, i amb aquesta actitud d'estimació, de civisme i de lliurament al proïsme amb investigació i formes de cultura sòlida, ell retorna al país una part d'allò que el país li ha donat, retornant-li la riquesa més profunda que es pot oferir: la cultura resistent i perdurable, aquella que no es pot ofegar si hom és sensible a una bona creativitat. I Pere Català és un home de reptes, els anys i les dificultats no l'han espantant mai, sempre té l'esperit emprenedor d'un xiquet, en expressió del seu poble nadiu, i a més a més, aquest esperit el sap fer encomanadís a les persones que té al costat: és un home motor.

Les persones com ell són molt importants per al país, són les qui ajuden a fer les institucions. Li hem de saber agrair tot allò que ha fet i que encara farà, emulant l'exemple que ens ha donat d'una manera constant al llarg de tota la seva vida: transformar el fet cultural en un missatge de catalanitat amb la capacitat d'assumir responsabilitats sense vacil·lacions.